

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Голова приймальної комісії
Харківського національного
економічного університету
імені Семена Кузнеця

Володимир ПОНОМАРЕНКО

14 травня 2022 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ

освітній ступінь «МАГІСТР»

спеціальність 073 «МЕНЕДЖМЕНТ»

освітньо-професійна програма «Управління навчальним закладом»

Харків
2022

Мета вступного випробування – встановлення фактичної відповідності рівня знань та вмінь, необхідних абітурієнтам для опанування ними програм підготовки фахівців за спеціальністю 073 «Менеджмент» освітньо-професійної програми «Управління навчальним закладом».

Завданнями вступного випробування є оцінка теоретичної підготовки вступників з дисциплін фахової підготовки бакалавра спеціальності «Менеджмент»; виявлення рівня й глибини практичних умінь і навичок; визначення здатності застосування набутих знань під час розв'язання практичних ситуацій.

Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів. Для успішного засвоєння освітньо-професійної програми магістра абітурієнти повинні мати базову вищу освіту та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навичками в галузі загальноекономічних та управлінських наук.

Фахівець з менеджменту повинен бути підготовленим до активної творчої професійної і соціальної діяльності в умовах функціонування сучасної ринкової економіки, мати розвинені економічні та організаційні здібності для здійснення ефективної управлінської діяльності відповідно до тенденцій соціально-економічного розвитку; мати широкий світогляд, впевненість у своїх силах, наполегливість, проявляти якості лідера, здатність до зваженого ризику, високорозвинене відчуття реальності, ініціативність, емоційну стійкість, уміння приймати та реалізовувати рішення в умовах невизначеності інформації, обмеженості ресурсів та дефіциту часу, поєднувати високий професійний, моральний та культурний рівень, володіти системним мисленням, здатністю до ділового спілкування та підприємництва; в умовах змін у науково-прикладній сфері критично переоцінювати набутий досвід, аналізували свої можливості, безперервно поповнювати свої знання.

Під час підготовки до випробування необхідно звернути увагу на те, що абітурієнт повинен **знати**:

- законодавчі та інструктивні матеріали, що стосуються управління, менеджменту, підприємницької діяльності в організаційних формуваннях;
- сутність основних понять і категорій менеджменту та управління;
- основні цілі, завдання й функції менеджменту;
- принципи побудови ефективної системи управління;

- методологічні та методичні засади планування діяльності закладів освіти;
- систему методів управління, зміст процесів та технології управління;
- сутність стратегічного та оперативного управління;
  - підходи щодо формування ефективної системи управління персоналом в організації;
  - процес аналізу стану кадрової політики організації, управління професійним розвитком педагогічного колективу;
  - визначення і сутність маркетингу, маркетингових підходів в управлінні закладами освіти.

Уміти:

- застосовувати теоретичні знання в подальшій професійній діяльності;
- узагальнювати набутий провідними вченими, спеціалістами-практиками досвід з проблем організації та управління підприємствами у т.ч. закладами освіти;
- формувати стратегію розвитку організації, здійснювати її реалізацію;
- формувати оптимальну структуру управління організацією (закладом освіти);
- самостійно приймати управлінські рішення;
- розподіляти завдання; здійснювати делегування повноважень;
- визначати та оцінювати ефективність менеджменту.

Фахове випробування є комплексним іспитом, що містить теоретичну (тестові завдання) та практичну (завдання різного ступеню складності) частини. До складу тестових завдань внесені питання за такими блоками: «Педагогіка», «Основи управління закладом освіти».

Під час підготовки до вступного випробування рекомендується користуватися літературою, список якої наведено наприкінці комплексу матеріалів.

ЗМІСТ ФАХОВИХ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

Зміст програми сформовано за основними розділами курсу «Педагогіка» та «Основи управління закладом освіти».

РОЗДІЛ I. Педагогіка. Загальні основи педагогіки.

Тема 1. Стан освіти в Україні та нормативні документи про її організацію і реформування.

Сучасний стан освіти в Україні. Принципи та особливості побудови системи освіти в Україні. Державна національна програма „Освіта” (Україна XXI ст.), Національна доктрина розвитку освіти в Україні XXI ст., Закон України «Про освіту», Закон України «Про загальну середню освіту», Закон України «Про вищу освіту», Закон України «Про професійно-технічну освіту», Закон України «Про дошкільну освіту».

Структура освіти України: дошкільна освіта, загальна середня освіта, позашкільна освіта, професійно-технічна освіта, вища освіта, післядипломна освіта, аспірантура, докторантура, самоосвіта. Система загальної середньої освіти. Завдання загальної середньої освіти. Загальноосвітня школа трьох ступенів: початкова школа, основна школа, старша школа, їх завдання.

Органи управління освітою в Україні, їх структура та повноваження.

Суть і завдання змісту освіти. Концепції освіти. Види освіти. Освітні рівні. Нормативні документи, що регламентують зміст освіти. Навчальний план. Навчальна програма. Навчальні підручники. Основні принципи освіти в Україні.

Учасники освітнього процесу.

Тема 2. Педагогіка як наука і навчальний предмет, її зв'язок з іншими науками.

Педагогіка як галузь людинознавства, наука про виховання, як система діяльності, мистецтво, навчальний предмет. Об'єкт і предмет дослідження у педагогіці. Сучасні завдання педагогіки. Категоріальний апарат педагогіки. Основні педагогічні поняття. Джерела педагогіки. Система наукових педагогічних знань. Загальна педагогіка як базова педагогічна дисципліна. Історія педагогіки. Вікова педагогіка. Корекційна (спеціальна) педагогіка. Прикладна педагогіка. Соціальна педагогіка. Порівняльна педагогіка. Етнопедагогіка. Зв'язок педагогічної науки з іншими науками.

Тема 3. Методологія і методи педагогічних досліджень.

Поняття про методологію педагогіки і її рівні. Методологічні принципи науково-педагогічних досліджень. Організація педагогічного дослідження. Педагогічний експеримент. Види експерименту.

Характеристика методів і методика науково-педагогічного дослідження.
Етапи педагогічного дослідження.

Тема 4. Загальні закономірності розвитку особистості.

Процес розвитку і формування особистості. Напрями розвитку людини. Вікова періодизація. Види розвитку і формування особистості. Основні фактори розвитку і формування особистості. Роль діяльності, активності та спілкування в розвитку особистості. Гуманістична парадигма.

Тема 5. Педагогічний процес як цілісна система.

Поняття про педагогічний процес, його цілісність і діалектику. Учасники (суб'єкти) педагогічного процесу, типи і характер взаємодії між ними. Педагогічний процес як цілісна педагогічна система, як виховання в широкому педагогічному сенсі. Структурування педагогічного процесу. Педагогічний процес як єдність навчання, виховання, освіти і розвитку особистості. Педагогічна ситуація як найменша структурна одиниця педагогічного процесу. Діяльнісний підхід до визначення основних компонентів педагогічного процесу. Основні етапи педагогічного процесу: підготовчий, основний, аналітичний. Рушійні сили педагогічного процесу. Зовнішні і внутрішні, об'єктивні і суб'єктивні суперечності педагогічного процесу. Поняття про «зону найближчого розвитку особистості», і використання його педагогом у педагогічному процесі.

РОЗДІЛ П. ДИДАКТИКА

Тема 6. Дидактика як теорія освіти і навчання. Поняття про дидактику. Предмет і завдання сучасної дидактики. Основні дидактичні категорії: мета навчання і учіння, закономірності й принципи навчання, процес навчання, методи і засоби навчання, зміст навчання, організаційні форми навчання та контролю якості знань, умінь, компетентності. Здобутки дидактики на сучасному етапі розвитку школи.

Тема 7. Процес навчання як цілісна система.

Методологічні основи процесу навчання (суть, цілі, компоненти, структура, закони, цілісність.). Основні функції процесу навчання. Характеристика принципів навчання.

Тема 8. Планування й організація освітнього процесу закладі освіти. Нормативно-правова база організації освітнього процесу. Суть процесу навчання та його особливості в закладах освіти різних типів. Положення про організацію освітнього процесу в закладі освіти. Основні складові успішної організації освітнього процесу в закладі освіти. Нормативна база з формування контингенту осіб.

Тема 9. Форми організації навчання як дидактична категорія. Поняття про організаційні форми навчання. Генезис організаційних форм навчання. Характеристика класно-урочної системи навчання. Основні вимоги до сучасного уроку. Типологія і структура уроку. Характеристика окремих типів уроку. Нетрадиційні уроки. Форми організації навчальної роботи на уроці: фронтальна, колективна, групова, індивідуальна. Різноманітність форм організації навчання. Позаурочні форми навчання. Нетрадиційні форми навчання. Лекційно-семінарська форма. Практикуми. Факультативи. Навчальні екскурсії. Домашня навчальна робота учнів. Консультації, додаткові та індивідуальні заняття.

Тема 10. Види навчання. Нові технології навчання. Методи і засоби навчання. Сутність понять: «види навчання», «технології навчання». Поняття про методи, методичні прийоми та засоби навчання. Класифікації, дидактичні системи методів навчання. Актуальні проблеми розроблення і впровадження в освітній процес нових технологій навчання. Суть контролю навчання як дидактичного поняття. Методи і форми контролю. Функції контролю.

РОЗДІЛ III. ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ

Тема 11. Принципи і методи управління закладом освіти.

Науковість як принцип управління. Демократизація як принцип управління. Системність як принцип управління. Адміністративні методи управління. Соціально-психологічні методи управління. Економічні методи управління.

Тема 12. Функції управління закладом освіти.

Принципи та основні функції управління загальноосвітнім закладом.

Органи внутрішкільного управління: колегіальні, єдиноначальні. Функції і зміст організації керівництва школою. Функціональні обов'язки посадових осіб. Рада школи та її функції. Педагогічна та методична ради, їх функції.

Контроль як функція управління. Особливості внутрішкільного контролю. Види внутрішкільного контролю. Форми внутрішкільного контролю: колективний, взаємоконтроль, самоконтроль, адміністративний плановий контроль, адміністративний, регулювальний (позакласний) контроль. Методи внутрішкільного контролю: спостереження, перевірка документації, опитування, тестування, ретроспективний розбір. Зміст внутрішкільного контролю.

Планування роботи закладу освіти. Види планування: перспективне, річне, поточне. Прогнозування як функція управління. Координація як функція управління.

Тема 13. Основні напрямки організаційно-педагогічної діяльності керівника.

Виховний, інструктивно-методичний, адміністративно-розпорядницький, суспільно-організаційний, фінансово-економічний, мотиваційний, представницький напрямки.

Тема 14. Методична і науково-методична робота в закладі освіти.

Зміст, форми і методи організації методичної та науково-методичної роботи в закладі освіти. Методичне забезпечення діяльності вчителя.

Моніторинг підвищення фахової майстерності педагогів.

Сутність педагогічного досвіду та його особливості. Види педагогічного досвіду: новаторський, зразковий. Вивчення і поширення педагогічного досвіду, впровадження досягнень педагогічної науки у практику.

Форми підвищення кваліфікації вчителів. Зміст та показники педагогічної майстерності та професіоналізму педагога. Атестація педагогічних працівників як форма підвищення їх кваліфікації.

Тема 15. Управління виховною роботою в закладі освіти.

Зміст, форми і методи виховної роботи в закладі освіти. Критерії ефективності виховного процесу в закладі освіти. Зміст функцій та основних напрямів роботи класного керівника. Вимоги до плану виховної роботи класного керівника.

Тема 16. Взаємодія соціальних інститутів в управлінні педагогічною системою.

Діяльність закладу освіти як відкритої соціально-педагогічної системи. Зміст спільної діяльності закладів освіти, сім'ї, громадськості і трудових колективів по організації дозвілля дітей, надання їм допомоги у навчанні, у створенні умов для правильного сімейного виховання, оволодінні суспільним досвідом, збереженні та розвитку національних звичаїв і традицій.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адаптивне управління: міжгалузеві зв'язки, науково-прикладний аспект: колективна монографія. [За заг. та наук. редакцією д-ра пед. наук, професора Г. В. Єльнікової]. Харків: Мачулін, 2017. 440 с.
2. Аймедов К.В. Загальна педагогіка та історія педагогіки: Підручник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2014. 252 с.
3. Березняк Є. С. Культура управлінської праці. Освіта України. 2000. № 38. С. 6.
4. Бондар В. І. Дидактика: Підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Київ: Либідь, 2005. 264 с.
5. Бондар В. І. Теорія і технологія управління процесом навчання в школі. Київ: Школяр, 2000. 191с.
6. Васильченко Л. В. Професійна компетентність керівника школи. Харків : Основа, 2006. 208 с.
7. Гавлітіна Т. М. Програма індивідуального розвитку керівника загальноосвітнього навчального закладу. Вісник післядипломної освіти. : зб. наук. пр. Київ : ЦППО, 2008. Вип. 8. С. 31–39.
8. Гриньова М.В. Теорія та практика управління навчальним закладом : навч.-метод. посіб. Полтава : ПДПУ, 2006. 48 с.
9. Дуканова Е.И. Общая и профессиональная педагогика. Москва: Вентана-Граф, 2007. 368 с.
10. Єльнікова Г. В. Наукові основи адаптивного управління закладами та установами загальної середньої освіти [Текст] : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01. Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти АПН України. Київ, 2005. 453 с.
11. Єльнікова Г. В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні. Монографія. Київ: ДАККО, 1999. 303с.
12. Закон України "Про освіту" Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
13. Закон України «Про професійний розвиток працівників». Довідник

кадровика. 2012. № 3. С. 5-9.

14. Збірник нормативних документів з освіти та виховання / Упоряд. З. М. Онишків; Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2006. 172 с.

15. Інноваційні та інтерактивні технології навчання: Довідник. Рівне, 2004. 42 с.

16. Кравченко Г. Ю. Розвиток управлінської компетентності керівника загальноосвітнього навчального закладу в умовах післядипломної педагогічної освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: збірник наукових праць / ред. кол.: Н. В. Гузій (відп. ред.). Вип. 14 (24). Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. С. 229 – 234.

17. Кравченко Г. Ю. Сучасний керівник загальноосвітнього навчального закладу (формування управлінських компетентностей). Джерело педагогічної майстерності. Науково-методичний журнал. Вип. 2 (54). Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2012. 144 с.

18. Кравченко Г. Ю. Якість освіти (управлінський аспект). Збірник наукових праць / наукові редактори упорядники Л. Д. Покроєва, Г. Ю. Кравченко. Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2011. 116 с.

19. Кравченко Г. Ю. Якість освіти в навчальному закладі. Харків: Вид.-во «Ранок» (Наша школа) 1 електрон. опт. диск (CD-ROM)., 2013. 176 с.

20. Лозова В.І., Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посіб. Харків: «ОВС», 2002. 400 с.

21. Луговий В.І. Національна рамка кваліфікацій як інструмент інтеграції до Європейського простору вищої освіти / *В.І.Луговий, О.М.Слюсаренко, Ж.В.Таланова* [Електронний ресурс] Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>

22. Лукіна Т. О. Сутність категорії якості освіти в умовах реформування освітньої галузі. Зб. наук. праць НАДУ при Президентові України. Вип. 2. Київ: Наука. С. 126-134.

23. Мармаза О. І. Стратегічне управління: траєкторія успіху. Харків : Вид. група «Основа», 2006. 160 с.

24. Маслов В. І. Наукові основи та функції процесу управління загальноосвітніми навчальними закладами : [навч. посіб.]. Тернопіль : Астон, 2007. 150 с.

25. Національна стратегія розвитку освіти в Україні до 2021 року

[Електронний ресурс]. Режим доступу:
[<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>]

26. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2016. 448 с. Бібліогр.: с. 21. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>

27. Пагута Т.І. Теорія навчання (Дидактика): метод. рекомендації [для викл. і студ. вищ. пед. навч. закл.]. Рівне: Тетіс, 2000. 45 с.

28. Педагогіка в запитаннях і відповідях: навч. посіб. / Л.В. Кондрашова, О.А. Пермяков, Н.І. Зеленкова, Г.Ю. Лаврешина. Київ: Знання, 2006. 252 с.

29. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс [учебник для студ. пед. вузом]. (Общие основы. Процесс обучения: в 2 кн., кн.1). Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. 556 с.

30. Полякова Г.А. Педагогіка: навчальний посібник / Г.А.Полякова, Т.А.Борова. Харків: Вид. «ІНЖЕК», 2011. 368 с.

31. Пометун О. Активні й інтерактивні методи навчання: до питання про диференціацію понять. Шлях освіти. 2004. № 3. С.10-15.

32. Професійний розвиток керівників і педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній педагогічній освіті регіонального рівня (за матеріалами Луганського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти): [монографія] / Т. М. Сорочан, А. О. Данильєв, Б. А. Дьяченко, О. М. Рудіна. Луганськ : Резніков В. С., 2013. 523 с.

33. Сучасні педагогічні технології: навч.-метод. посіб. [автор-укладач Федорчук Е.І.]. Кам'янець-Подільський: АБЕТКА, 2006. 125 с.

34. Теоретичні і методичні засади моделювання фахової компетентності керівників закладів освіти : монографія / Г. В. Єльнікова, В. І. Маслов, А. І. Чміль, Г. В. Федоров, О. І. Зайченко; ред.: Г. В. Єльнікова; Акад. пед. наук України, ДВНЗ "Ун-т менедж. освіти". Київ : Книги - XXI, 2010. – 459 с.

Голова атестаційної комісії

Ганна КРАВЧЕНКО